

Pénztárak 2005. évi felügyeleti ellenőrzésének tapasztalatai

Szakmai konferencia

TARTALOM

- 1. Pénztárak működésére vonatkozó jogszabályok**
- 2. Felügyeleti ellenőrzések folytatására vonatkozó előírások**
- 3. Felügyeleti ellenőrzések általános tapasztalatai**
- 4. Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint**

1. Pénztárak működésére vonatkozó jogszabályok:

- A számvitelről szóló 2000. évi C. tv.;
- A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. tv.;
- A magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) kormányrendelet;
- A magánnyugdíjpénztárak beszámolóképzési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól szóló 222/2000. (XII. 19.) kormányrendelet;
- A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról szóló 1997. évi LXXX. tv. (Tbj.) és annak végrehajtásáról szóló 195/1997. (XI. 5.) kormányrendelet;

Pénztárak működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- Az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárakról szóló 1993. évi XCVI. tv.;
- Az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak beszámolóképzési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól szóló 223/2000. (XII. 19.) kormányrendelet;
- Az önkéntes kölcsönös egészség-és öngéylező pénztárak beszámolóképzési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól szóló 252/2000. (XII. 24.) kormányrendelet;
- Az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 281/2001. (XII. 26.) kormányrendelet;

Pénztárak működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- Az önkéntes kölcsönös egészség-és önszegélyező pénztárak egyes gazdálkodási szabályairól szóló 268/1997. (XII. 24.) kormányrendelet;
- Az önkéntes kölcsönös egészség-és önszegélyező pénztárak által finanszírozható szolgáltatásokról szóló 263/2003. (XII. 24.) kormányrendelet;
- Elektronikus úton kiállított számlákra, elektronikus aláírásra vonatkozó 2001.évi XXXV. törvény 2. § 15-16. pontjai)
- A pénzmosás megelőzéséről szóló 2003. évi XV. törvény;
- A csődeljárásról szóló törvény 1991. évi XLIX. tv.;
- Felügyeleti ajánlások, állásfoglalások, tájékoztatók.

2. Felügyeleti ellenőrzések folytatására vonatkozó előírások:

- **Az 1999. évi CXXIV. törvény 11/N § (2), az Mpt. 109. § (2), az Öpt. 64/B § (2) bekezdése alapján a Felügyelet felhívására a pénzügyi szervezet köteles a tevékenységére vonatkozó, az ellenőrzés tárgyával összefüggő:**
 - adatot,
 - beszámolót,
 - bizonylatot, dokumentációt,
 - vizsgálati anyagot,
 - számviteli nyilvántartásait,
 - szabályzatait,
 - ügyvezető, ellenőrző, illetve legfőbb szervei előterjesztéseit, jegyzőkönyveit,
 - könyvvizsgáló írásos észrevételeit, jelentéseit,
 - belső ellenőrzés jelentéseit, jegyzőkönyveit,
 - meghatározott formájú és tagolású kimutatást.
- a Felügyelet rendelkezésére bocsátani.**

3. Felügyeleti ellenőrzések általános tapasztalatai :

- **Pénztárak átfogó kockázatelemzést nem végeztek, kockázatkezelési politikával nem rendelkeztek**, annak ellenére, hogy közel 4,3 millió taggal, 1.631 mrd Ft vagyonnal rendelkeznek. (Ez nem jelenti azt, hogy nem foglalkoztak a kockázatokkal, azonban ezt tapasztalatok alapján végzik, főleg befektetésekre terjed.);
- **Jogsabályi előírások többsége csak pénztártípus szerint tesz különbséget a pénztárak között**, így azonos pénztártípusra a mérettől függetlenül azonosak a számviteli, a beszámolási és a könyvvizsgálati követelmények, így a kisebb pénztárak ennek nehezebben tudnak megfelelni.
- **Könyvvizsgálati standard, felügyeleti előírás/ajánlás külön nem tér ki a pénztárak könyvvizsgálatának speciális problémáira** (pl. a lényegességi küszöbérték meghatározása során kevésbé fontos az adózás előtti eredmény);
- **Felügyelet a könyvvizsgálók munkáját csak közvetett módon tudja értékelni** (pl. ritkán készül/kerül átadásra vezetői levél).

Felügyeleti ellenőrzések általános tapasztalatai (folytatás):

- **Pénztárak – kevés kivételtől eltekintve – az ellenőrzéshez szükséges dokumentumokat, bizonylatokat, adatokat átadták.**
- **Néhány pénztár (68 ellenőrzésből 2-3 esetben) a kért adatot, dokumentumot teljes körűen nem, illetve késve adta át, egyes iratok másolását nem tette lehetővé.** (Tapasztalataink szerint annál a pénztárnál volt probléma a bizonylatok, az adatok bemutatása, átadása, ahol a nyilvántartásban is gondok voltak. Indokok között pénztártitok, személyes adatok védelme állt.)
- **Felügyelet már beküldött iratot gyakran a helyszínen is megtekinti, néhány esetben gondot okozott a 2-3 évvel korábbi dokumentum bemutatása** (pl. szerződések jogszerűségét a Felügyelet előzetesen véleményezte, helyszínen a szerződés és a gyakorlat közötti összhangot vizsgáltuk).

4. Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

- **Személyi kockázatok és tényezők:**
 - **Alapítói, támogatói háttér:** a pénztárak többségénél szoros a kapcsolat volt tapasztalható az alapító és a pénztár között, az alapító a működés tárgyi feltételeit biztosította, tagoknak munkáltatói hozzájárulást, illetve a működéshez – 2003-ban 77, 2004-ben 80 pénztárnak - támogatást adott. A pénztárak többsége nem rendelkezett forgatókönyvvel arra az esetre, ha a támogatás megszűnne.
 - **Igazgatótanács és Ellenőrző Bizottság működése** nem mindig felelt meg saját szabályzatainak (pl. Alapszabály szerint az IT, az EB ügyrendet készít, ám ez nem készült el, a határozatokat számmal nem látják el, ezért ezek nehezen nyomon követhetők, határozatok tárát nem vezetik).
 - **Humánpolitikai stratégiával** pénztárak többsége írott formában nem rendelkezett, elsősorban a kisebb pénztáraknál az alkalmazottak helyettesítése nem megoldott.

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalati kockázati szempontok szerint:

- **Működési kockázatok és tényezők:**
 - **Pénzügyi csoporthoz való tartozás** – a névhasználat, a működési támogatás pozitív hatásai mellett – a vezető a tisztségviselők megbízását is befolyásolja, a tisztségviselők önálló döntéshozatalára is hatással van (pl. szolgáltató kiválasztása, szolgáltatási díjak).
 - **Szolgáltatási szerződések** tartalma nem megfelelő (pl. jogszabály hivatkozás téves, nincs aktualizálva, a teljesítés igazolás dokumentálása nem szerződésben rögzített módon/ vagy egyáltalán nem történt meg). Hiányosságot tapasztaltunk a könyvvizsgálók által szerződések alapján végzett az egyéb feladatok teljesítésének (pl. negyedéves jelentések, szabályzatok véleményezése) dokumentálásában is.
 - **Kiszervezés, kihelyezés előírásai változnak (Mpt. 77/B §, Öpt. 44/D § előírásai 2006.01.01-től hatályosak)**

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

– Szabályozottság hiányosságai:

- szabályzatokról nyilvántartás nem készül (hasznos, de nem előírás),
- szabályzatok tartalma nem megfelelő (pl. számlarend nem tartalmazott minden számlát; saját vagyongazdálkodás esetén vagyongazdálkodási szabályzat nem készült, költségmegosztásra vonatkozó előírásokat maradéktalanul nem tartották be),
- szabályzatok hatályba léptetése nem jogszerűen történt.

– Ellenőrzési tevékenység hiányosságai:

- vezetői ellenőrzés, folyamatba épített ellenőrzés nincs teljes körűen dokumentálva (pl. számlák Sztv. 167. § szerinti (1) bekezdése szerinti ellenőrzése, teljesítésigazolása nem minden esetben történik/ vagy elmarad),
- Ellenőrző Bizottság éves ellenőrzési tervet nem készített, ellenőrzései megállapításait nem foglalta írásba,
- belső ellenőr ellenőrzéseit az EB nem tárgyalta meg, javaslatok megvalósításáról utóellenőrzést nem végzett.

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

– Informatikai rendszer megbízhatósága, változások naplózása, mentések és archiválások rendje nem kielégítő;

- informatikai kockázatok felmérése nem történt meg,
- informatikai szabályozás hiányos,
- programok fejlesztése, változások követése szabályozatlan, a dokumentáció hiányos,
- jelszavak, hozzáférési jogosultságok aktualizálása, változások nyomon követése hiányos,
- a befektetések excel programban való nyilvántartása informatikai szempontból kockázatos,
- fejlesztők az éles adatbázishoz is hozzáférnek.

Fontos: az Mpt. 77/A §-a, az Öpt. 40/C §-a előírásait 2006.01.01-től kell alkalmazni, a Felügyelet honlapján megtalálható a pénztárak informatikai rendszerének védelméről szóló 3/2005. számú módszertani útmutató!

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

– Egyéni számlavezetés hiányosságai:

- önkéntes pénztárak egy része a tagsági jogviszony (tagdíjfizetési kötelezettség) a záradékolás napjától korábbi időpontban állapította meg (ez a 10 éves várakozási idő leteltének számítása miatt fontos),
- önkéntes pénztárak a tagdíjak jóváírásakor tagdíjat (a tag által vállalt és teljesített összeget) és az egyéb befizetést nem mindig/vagy nem megfelelően különböztették meg, befizetés nem volt egyértelműen vonatkozósi időszakhoz rendelve,
- a fentiek miatt a felügyeleti díj alapját nem a jogszabályok szerint állapították meg (eseti befizetést is beszámították a díj alapjába),
- magánnyugdíjpénztárak a tagdíjak könyvelésekor a jogcímenkénti megkülönböztetés (pl. saját vagy munkáltatói kiegészítés) a listákon nem minden esetben jelent meg, így az arányosítás, kiegyenlítési sorrend előírásainak betartása maradéktalanul nem dokumentált.

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

– Függő állományok nagyságát a magánnyugdíjpénztárak esetében a pénztárak többségénél az ellenőrzés magasnak, kiemelt kockázati tényezőnek tartja:

- Munkáltatók jogi státuszában bekövetkezett változásokat (pl. felszámolás alatt) nem követik folyamatosan a pénztárak, ezért a hitelezői igényeiket nem mindig jelentik be határidőben,
 - Befizetést/bevallást hiányosan vagy késedelmesen adó munkáltatókkal szemben a pénztárak gyakran nem a jogszabályok szerint járnak (ellenőrzés/végrehajtás kérés nem határidőben történt, késedelmi pótlék felszámítása – elsősorban 2004-ben – nem történt meg),
- **0-as egyenlegű tagokkal** való kapcsolattartás – elsősorban a magánpénztárak esetén – nem kielégítő (ez gyakran csak a számlaegyenlegek kiküldésére korlátozódik),

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

– Hozamok elszámolása

- a befektetésekről több esetben nem vezettek folyamatos, naprakész analitikus nyilvántartást (vagyonkezelő adatközlése havi/heti volt),
- befektetések tartalékokhoz való rendelése nem minden esetben történt meg, a hozamok jogszerű elszámolásához az eszközt már a befektetéskor tartalékhoz kell rendelni, illetve vizsgálni kell a tartalékok és a hozzájuk rendelt eszközök közötti összhangot.
- egészség-ség-és önségélyező pénztárak 2005. évben nem minden esetben osztották fel negyedévente a hozamot

– Pénzmosás elleni törvény betartásával kapcsolatos hiányosságok:

- néhány pénztár a törvény előírásait úgy értelmezte, hogy az önkéntes pénztárakra a törvény nem vonatkozik, illetve a munkáltató a munkaviszony létesítésekor az azonosítást elvégezte (adatszolgáltatásában 0 azonosíthatatlan tagot jelentett),
- néhány esetben a kifizetés előtti azonosítás nem történt meg.

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

– Felügyeleti adatszolgáltatás hiányosságai:

- **Negyedéves jelentések**, főkönyvi kivonatok, bizonylat egyezősége nem minden esetben volt biztosított. Ennek egyik – ritkább – oka a könyvelés elmaradása volt (negyedéves jelentés „tájékoztató” jellegű volt), illetve a negyedéves zárásra vonatkozó előírásokat a pénztárak nem tartották be.
- Negyedéves jelentések adattartalma nem megfelelő (pl. befektetések), egyéb adatszolgáltatással (pl. portfólió jelentés) nem egyezett.
- **Éves beszámoló**, főkönyvi kivonat és a leltárak egyezősége nem minden esetben volt biztosított, a leltár nem terjedt ki minden mérlegsorra;
- **Kiegészítő melléklet** hiányos volt, adata (egy-két pénztárnál) eltért az éves beszámólótól;
- **Közzététel hiányos volt**, nem terjedt ki minden (értékkel bíró) mérlegsorra;

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

- **Üzleti kockázatok és tényezők:**
 - **Tagi kifizetések elszámolása során tapasztalt hiányosságok:**
 - Elektronikus bizonylatok tartalmi, formai szempontból a számviteli törvény, a kormányrendelet, az elektronikus aláírásra vonatkozó előírásoknak maradéktalanul nem feleltek meg (kibocsátó időbélyegzővel, fokozott biztonságú aláírással nem látta el a bizonylatot).
 - Egészségpénztári szolgáltatások esetén a pénztári ellenőrzés gyakran csak a fedezet igazolására terjedt ki,
 - Üdülési szolgáltatásokról kiállított számlák egészségügyi szolgáltatásokat nem tartalmaztak,

Felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

- **Tagi kifizetések elszámolása során tapasztalt hiányosságok:**
 - Önszegélyező pénztári szolgáltatások esetében a rászorultság elve csak korlátozottan érvényesült,
 - kiadások elszámolásában a szolidáris elv érvényesítése csak formális volt.
 - Várakozási idő letelte miatti kifizetések vagyon tervezett csökkenéséhez vezettek (Öpt. 64/a § (7) bekezdése szerint a vagyon jelentős várható csökkenése esetén a könyvvizsgálónak bejelentési kötelezettsége van, ilyen bejelentés nem érkezett).
- **Hozamráta számítás során tapasztalt hiányosságok:**
 - Nem vettek számításba minden befektetést (pl. tagi kölcsön),
 - Cash-flow számítás nem megfelelő (pl. vagyonkezelési díjak)